

תכנית התואר הראשון בארכיטקטורה
אקדמיה לאמנות ועיצוב בצלאל

שם הקורס:	תולדות האדריכלות במאה ה-20: תרבות, חברה, וכלכלה במרחב המערבי
מרצה:	אדר' עידו גינת
שנת לימוד:	ב'
שנה אקדמית:	תשנ"ו
סמסטר:	שנתי
שעות הוראה:	יום ה' 08:30-10:00
כמות שעות ההוראה השנתיות ונקודות הזכות:	2 נ"ז, 2 ש"ש
דרישות קדם:	קורסי מבוא בהיסטוריה של האדריכלות עד המאה ה-20.
מסגרת:	שעור כיתה שבועי מלווה בתרגול פעם בשבועיים.
שפת הוראה:	עברית
שעות קבלה:	יום ה' 12:00-12:30

תיאור נושא הקורס, מטרות ויעדים

בקורס זה נפענח את האופן בו משתקפים בשפה ובשיח האדריכליים התהליכים ההיסטוריים שהתהוו בעולם במהלך המאה העשרים. נקודת המוצא להתבוננות זו נעוצה בתפיסה כי הסביבה האדריכלית היא סיסמוגרף רגיש המשקף שינויים חברתיים ותרבותיים, מעברים אידיאולוגיים, תמורות כלכליות והלכי רוח ומחשבה.

קורס זה מהווה פרק המשך לסקירתה של ההיסטוריה האדריכלית עד העידן המודרני והוא מתמקד בתקופה שמתחילה בסוף המאה ה-19 ועד לראשיתו של המילניום השלישי. תחילתו של עידן זה בתהליכים כלכליים ופוליטיים שקירבו את התפוררות האמפריות הותיקות והביאו לפרוץ מלחמת העולם הראשונה, המשכו בתמורות גלובליות מהותיות של שתי מלחמות עולם ובהתגבשותו של סדר עולמי חדש, ואחריתו בהתפרקותם של המוסדות הלאומיים המוכרים ועלייתם של כוחות כלכליים פרטיים.

ייחודו של פרק זמן זה נעוץ בהיותו מעין הווה מתמשך שעדויותיו זמינות עבורנו ומבנות את הסביבה המידית והמוכרת לנו. הקורס בנוי לאורך ציר הזמן והוא משרטט את התהליכים השונים שהתהוו בתקופה זו תוך הקבלה בין אירועים היסטוריים מרכזיים, עולם המושגים התרבותי ומגמות תכנוניות ואדריכליות. כמו כן, על מנת לייצר קונקרטיזציה של התהליכים ההיסטוריים, הקורס יבחן תימות ונושאים חוצי זמן, על מנת לייצר קריאה גיניאולוגית של גישות אדריכליות שונות בהווה.

תוצאות למידה

בסוף הקורס הפרונטלי הסטודנטים ידעו:

1. לזהות פרוייקטים, אדריכלים והוגים מרכזיים בהיסטוריה של האדריכלות במאה ה-20
2. להשוות ולהבדיל בין גישות ומגמות אדריכליות שונות במאה ה-20
3. לנתח את הקשר בין תופעות והתפתחויות תרבותיות, כלכליות ופוליטיות לבין מגמות אדריכליות במאה ה-20

במסגרת התירגול התומך הסטודנטים ילמדו:

1. לנתח את הקשר (ההיסטורי, התרבותי) בין פרוייקטים והצעות אדריכליות לבין טקסטים תיאורטיים וביקורתיים
2. לנתח את האופן שבו בנויים טקסטים תיאורטיים (טיעונים מרכזיים, עמדת הכותב)
3. לשפוט ולהעריך את האופן בו המנגנונים הרטוריים בטקסטים מסייעים לבניית טענות
4. לנסח בכתב טקסט קצר ע"פ מבנה אקדמי (הבניית טענות ושימוש בביבליוגרפיה)

שיטות הוראה

שעור פרונטלי – הקורס יתבסס על הרצאות והצגת רפרטים של הסטודנטים על סמך חומרי הקריאה. כמו כן, יוצגו בקורס קטעי סרטים רלוונטיים

תירגול תומך – התירגול יתבסס על דיונים קבוצתיים סביב חומר הקריאה של הקורס, ותרגילי כתיבה שינתנו לסטודנטים.

דרישות הקורס

שעור פרונטלי

1. נוכחות מלאה בשיעורים.
2. קריאת הטקסטים לשיעורים ע"פ המפורט מטה.
3. רפרט קבוצתי (3-4 סטודנטים) באחד משיעורי הקורס בכל סמסטר (סה"כ יציג כל סטודנט 2 רפרטים במהלך השנה).
4. בסיום כל סמסטר תינתן עבודה מסכמת או בחינה.

תירגול תומך

1. נוכחות מלאה בשיעורים.
2. קריאת הטקסטים לשיעורים ע"פ המפורט מטה.
3. כתיבת תרגילי תגובה קצרים לטקסטים ע"פ המפורט מטה
4. רפרט קבוצתי (2-3 סטודנטים) באחד משיעורי התרגול בכל סמסטר (סה"כ יציג כל סטודנט 2 רפרטים במהלך השנה). הוראות הרפרטים ינתנו בנפרד.
5. בסיום סמסטר ב' תינתן עבודה מסכמת בזוגות.

אופן חישוב הציון**שעור פרונטלי**

נוכחות והשתתפות - 10%
 רפרט - 30%
 2 מבחנים סמסטריאליים - 60%

תירגול תומך

נוכחות והשתתפות - 20%
 רפרטים - 20%
 תרגילים - 30%
 עבודה מסכמת סמסטר ב' - 30%

עומס עבודת סטודנט

שעות עבודה בכיתה - 1.5 שע' (קורס פרונטלי), 0.5 שע' (תומך)
 שעות נדרשות לעבודה בבית במהלך הסמסטר - 3שע'

ספרי קריאה מומלצים

Hays, K. Michael, ed. Architecture Theory since 1968. Cambridge: The MIT Press, 1998.

Nesbitt, Kate, ed. Theorizing a New Agenda for Architecture: An Anthology of Architectural Theory, 1965-1995. New York: Princeton Architectural Press, 1996.

Ockman, Joan, Edward Eigen, eds. Architecture Culture, 1943-1968: A Documentary Anthology. New York: Rizzoli, 1993.

Conrads, Ulrich, ed. Programs and Manifestoes on 20th-Century Architecture. Cambridge: MIT Press, 1970.

פירוט תמציתי של נושאי השיעורים לפי חטיבות

סמסטר א'

חטיבה 01 – טבע, תעשייה, וצורה אדריכלית

מבוא למודרניות: פוליטיקה, טכנולוגיה, תרבות

השיעור מתאר את התגבשות תפיסת העולם המודרניסטית דרך צורות חדשות של ארגון ידע והתנסות. נתמקד באופן שבו פרקטיקות כמו טקסונומיה, טיפולוגיה, מוזיאולוגיה, ארכיאולוגיה ואורבניזם, פותחות יחסים אפשריים בין צורה ותוכן ומניחות יסודות להבנה חדשה של אובייקט, חלל והתרחשות.

מ- Arts and Crafts ל- Art Nouveau

דיון ברפורמציה של האמנויות המעשיות, הדילמות של ייצור מתועש אל מול ייצור ארטיסנלי; התפתחות הרציונליזם הסטרוקטורלי ושאלות של הקשר בין עיצוב וחומר; התפתחות האר-נובו בבליגיה, צרפת, והולנד ושאלות של חיקוי הטבע ועיצוב אמפטי; התפתחות מושג האמנות הטוטאלית (Gesamtkunstwerk). אישים מרכזיים: מוריס, רסקין, פוגין, Le Duc, ואגנר, ואן דה וולדה, ברלחה.

חטיבה 02 – מפנה המאה ומשברים תרבותיים

תרבות ותעשייה: ה- Deutscher Werkbund

המשך הדיון באספקטים המכשירניים והפוזיטיביסטיים של המודרניזם, בהשלכות של המהפכה התעשייתית ושל אמצעי הייצור ההמוניים על תפיסות תכנון, ייעול וייצוג חדשות, דרך דימויי המכונה השונים באמנות ובספרות והארכיטקטורה הסדרתית של המאה ה-20. אישים מרכזיים: Muthesius, Tessenow, Fischer, Behrens, ואן דה וולדה, גרופיוס.

אמריקה בחילופי המאות: אורגניציזם מול קלאסיציזם

ההשפעות התרבותיות על התפתחויות אדריכליות בארה"ב בראשית המאה; התפתחות גורדי השחקים, אדריכלות אורגנית, תנועת ה-City Beautiful, השפעת אדריכלות נוף על גישות תכנוניות. אישים מרכזיים: פרנק לויד רייט, דניאל ברנהם, אדלר, סאליבן, בנטון מקיי, אולמסטרד.

רומנטיקה: מהמעין הקדוש ל-Glass Chain

דיון באידיאולוגיה הרומנטית של המאה ה-19, והשפעותיה על כיוונים אדריכליים בראשית המאה ה-20 באוסטריה, גרמניה. דיון גיניאולוגי לקישור תפיסות אלו מתנועת ה-Jugendstil, דרך ה-Viennese Secession, להתפתחות של אקספרסיוניזם גרמני באמנות ואדריכלות. אישים מרכזיים: ווגנר, הופמן, רודולף שטיינר, פולצייג, הרינג, מנדלסון, ברוננו טאוט, שירבארט, הנס שארון.

אדולף לוס: בין הפרטי לציבורי

המשך סקירה של האמנות והתרבות הוינאית בתחילת המאה ה-20. תיזכורת בעניין הגיניאולוגיה של העיטור (מוריס, ואן דה וולדה, סמבר). סקירת עבודתו של לוס בהקשר הוינאי והתרבות העירונית ופרשנותו הפנומנולוגית/פרפורמטיבית, האחראית על החדרת המושג חלל לארכיטקטורה, ועל העלאת תכונות חלליות (יחסי פנים-חוץ, תנועה-מבט, דמות-רקע וכו') כמושא התכנון והדיון המרכזי של המודרניסטים.

חטיבה 03 - אידיאולוגיה ומהפכה - לפני ואחרי המלחמה הגדולה

פוטוריזם איטלקי

הפוטוריזם כהתפתחות של מגמות אידיאולוגיות ותרבותיות שנשענו על הקשר בין פוליטיקה, מדע, אמנות ומרחב. הגיאיאולוגיה של הצילום וחקר התנועה (Marcel Duchamp, Étienne-Jules Marey, Eadweard Muybridge, Lillian and Frank Gilbreth); מונומנטליות ותיעוש באמנות וקולנוע (מטרופוליס); פטישיזם של מלחמה. אישים מרכזיים: מרינטי, סנט אליה, בוצ'יוני, באלה, מארצ'י.

אוונגרד הולנדי ורוסי: de Stijl וקונסטרוקטיביזם

הולנד - סימבוליזם והשפעות פוטוריסטיות על התפתחות ה-de stijl, הניאופלסטיות של מונדריאן. רוסיה - ההפשטה המיסטית של מלביץ' והאמנות הסופרמטיסטית, והתפתחות הקונסטרוקטיביזם מההפשטה לאידיאולוגיה מהפכנית חברתית. השפעה של קולנוע ומונטאז (איזנשטיין ודזיגה וורטוב) אישים מרכזיים: ון דוסברג, ריטולד, J.J.P. Oud, מלביץ', האחים וסנין, רודצ'נקו, אל ליסיצקי, מויזה גינזבורג, לאונידוב, טאטלין.

הדיאלקטיקה המודרנית: מבאוהאוס לאוביקטיביות חדשה

התפתחות החשיבה האינטרדיסיפלינרית באמנויות. השפעת ההפשטה הקונסטרוקטיביסטית והתפיסה של אמנות טוטאלית ורומנטיקה ארטיסטינלית על התפתחות הבאוהאוס; משבר המגורים והשפעת תפיסות מדעי הניהול (טיילוריזם ופורדיזם) ומדעי החברה (וובר, דורקהיים, זימל) על אדריכלות מינימום ואדריכלות סדרתית. אישים מרכזיים: מארט סטאם, גרופיוס, מיס ון דה רוהה, האנס מאייר, אנדל, שלמר, קלי, ברוייר, מוהולי נאגי.

חטיבה 04 - סינתזה

לה קורבוזיה: המקומי, האוניברסלי וה-Esprit Nouveau

סקירת מקורות ההשפעה של לה קורבוזיה מהילדות, מסעותיו (ה-Grand Tour למזרח, נסיעת לימודים לגרמניה), המילייה האמנותי הפריזאי. בחינת עבודתו כמקרה בוחן לגישה של הפשטה, השלת האורנמנטיקה, והעיסוק הגובר בפלסטיקה של הגוף הארכיטקטוני. בחינת האופן בו הוא יצר בדיאלקטיקה שבין המקומי לאוניברסלי, והאופן שבו עבודתו חידשה דרך סינתזה של רעיונות של תקופתו ופרשנותם.

מיס ון דה רוהה: הנשגב שבטכניקה והעלמות האובייקט

על מקורות ההשפעה של מיס בגרמניה, הולנד ורוסיה, והאופן הפרשני שלו לגבי הפשטה של המרחב ודה-מטריאליזציה של האובייקט, תוך התמקדות בהבעות קפדניות של טכניקות וטכנולוגיות; בחינת שנות הפעולה בבאוהאוס כמקרה בוחן לשוני בינו ובין הפונקציונליסטים.

חטיבה 05 - אדריכלות ומדינה

העיר והכפר: ערי גנים, העיר התעשייתית, העיר הקורנת, CIAM

סקירה גיאיאולוגית של מגמות בעיצוב ותכנון עירוני מסוף המאה ה-19 תוך הבלטת ההשפעה של אמנות, מדע, טכנולוגיה, וכן ארועים ורעיונות פוליטיים וכלכליים. דגש על החשיבה על פתרונות מדעיים לבעיות של דיור והגינה; החשיבה האוטופית המודרנית; החשיבה על הקשר בין צורה לבין ארגון ותכנון עירוני. אישים מרכזיים: ויליאם מוריס, רוברט אוון, אנווין הווארד, קיינס, גדס, גרנייה, קיינסטסנאו, פישר, גרופיוס, מצנדורף, לה קורבוזיה, הילבסהיימר, ח. לואיס סרט, פרנק לויד רייט.

רציונליזם איטלקי, רומנטיציזם נורדי

דיון על משבר שנות השלושים באירופה וגישות שונות בהן התגייסה אדריכלות לרעיונות לאומיים ולאומניים; תזכורת של מושג הוורנקולר וטיפולוגיה בגרמניה; heimata; מונומנטליות ורציונליזם; סינדיקליזם של לה קורבוזיה; סקנדינביה: ניאו-קלאציסיזם, אורגניציזם, אובייקטיביזם. אישים מרכזיים: Asplund, Arne Jacobsen, Bruno Zevi, Le Corbusier, Pagano, Terragni, Gruppo 7, Speer, Neufert, Aalto.

סמסטר ב'**Pax Americana – 06 חטיבה****הגירת המודרניזם**

מעברים במוקדי הכוח – התגבשותה של ארצות הברית כמעצמה עולמית.
 מקרה מבחן: וולטר גרופיוס ומיס ואן דר רוהה – כיצד התגבשה הזהות האמריקאית החדשה על ברכיהם של שניים מאבות המודרניזם האדריכלי באירופה.
 על מגמות בהתפתחות העיר והפרברים האמריקאים.
 אישים מרכזיים: סאליבן, נורמן בל גדס, פיליפ ג'ונסון, גרופיוס, מיס, ברור, סארינו, מוזס, ג'יין ג'ייקובס, האריסון, SOM

Team X וביקורת המודרניזם הגבוה

מפנה הדורות באדריכלות המודרנית באירופה של שנות ה-50; התפכחות מסונקציונליזם ופורמליזם של מודרניזם גבוה לאחר מלחמת העולם השנייה; המפנה החברתי בתכנון עירוני והשאלת המושג הביטאט מאנתרופולוגיה; שיטוש הגבולות בין האובייקט והמרחב.
 אישים מרכזיים: Jaap Bakema, Georges Candilis, Giancarlo De Carlo, Aldo van Eyck, Alison and Peter Smithson, Shadrach Woods

חטיבה 07 – פירוק האובייקט**משבר האובייקט: מצורה ופרופורציה לברוטליזם החדש**

נתמקד בהתפתחויות התרבותיות באנגליה שלאחר מלחה"ע, בעיקר סביב עבודתם של ה-Smithsons. עבודתם מהווה נקודת מפנה בתפיסה של האובייקט האמנותי והאדריכלי – תגובתם לדיסקורס הפרופורציות של שנות ה-50 ופניה לתרבות נמוכה. דגש על חשיבות פיתוח ליצירה רב-תחומית (מדעים, טכנולוגיה, אנתרופולוגיה), וגיבוש יצירה על הדיאלקטיקה שבין שימוש בחומרים מקומיים לבין הפניה לדימויים העשירים שמעבר לים.
 אישים מרכזיים: פכנר, זייציג, גאייקה, נויפרט, לה-קורבוזיה, ויטקובר, ה-Smithsons, ה-Independent Group

סטרוקטורליזם ומדע בדיוני

שעור זה עוסק בהשפעתן של תורות סטרוקטורליסטיות, המיובאות מבלשנות, אנתרופולוגיה ומפילוסופיה, על הארכיטקטורה של אמצע המאה ה-20. הדיון יתמקד במעבר מבניין-אובייקט למבנן-מערכת, ובתהליך יצירת מודלים מורפולוגיים עתידניים.
 אישים מרכזיים: ריינר בנהם, ארכיגרם, יונה פרידמן, קונרד וכסמן, המטבוליסטים היפניים, משה ספדיה, אלפרד נוימן, חברי Team 10.

סיצואציוניזם, אוטופיזם, רדיקליזם

השיעור יעסוק בארועי מאי 68' כנקודת מוצא (לא כרונולוגית) לדיון על יחסי הגומלין בין מרחב, פוליטיקה, פילוסופיה וכלכלה ועל האופן שבו ארכיטקטורה ביקורתית התמסרה לפירוק והרכבה מחדש של מבנים תרבותיים, חברתיים ואידיאלוגיים באמצעות פרשנות רדיקלית של מושגי היסוד הארכיטקטוניים (פרספקטיבה, קומפוזיציה, גרביטציה, אורתוגונאליות וכו') ושל מוסכמות חברתיות (משפחה, קהילה, מעמד, לאום).
 אישים מרכזיים: קונסטנט וחברי CoBrA, הסיטואציוניסטים, Superstudio, Archizoom, Anfarm.

חטיבה 08 – סתירות ומורכבויות

ורנקולריזם: יבוא/ ייצוא

בחינה של הגירתו של המודרניזם לדר' אמריקה, מרכז אסיה והודו – אדריכלות אירופאית בשירות האומות המתהוות – לה קורבוזיה בשאנדיגאר – הודו ולואי קאהן בדאקה – בנגלדש.
 בחינה של תגובת הנגד המערבית למודרניזם הגבוה – מההתלהבות מן הבנייה הילידית והחיפוש אחר שפת המקום והאותנטיות המקומית והעירונית אל עבר המקומיות במבט ביקורתי – אור, נוף, אקלים והיסטוריה כחומרי בנייה חדשים – ישנים.
 אישים מרכזיים: לה קורבוזיה, קאהן, אאלטו, SEPR Architects, לואיס ברגאן, נימאייר, קוסטה, לינה בו ברדי, רודופסקי, פרמפטון, סוור פן, יורן אוטסן, חסן פתחי, טויו איטו וטדאו אנדו, אלז'ור סיזה.

פוסטמודרניזם

סקירת פוסטמודרניזם כתופעה תרבותית רחבה – הוגים מרכזיים, רעיונות וכלים ביקורתיים; בחינה של גלובליזציה וטכנולוגיה והשפעותיהם על חברה וכלכלה; הבנה של פוסטמודרניזם כתופעה אדריכלית מול "פוסט-מודרניזם" כסגנון: מהכחשת ההיסטוריה האדריכלית בתפיסה המודרנית לאימוץ ופירוש מחדש בעידן הפוסט-מודרני. אישים מרכזיים: מרשל מקלוהן, פרדריק ג'יימסון, בודריאר, מייקל גרייבס, פיליפ ג'ונסון, דניס סקוט בראון, רוברט ונטורי, רוברט סטרן, צארלס מור, פאולו פורטוגזי.

מאוטונומיה של הצורה לדה-קונסטרוקציה

תגובת הנגד לקונטקטואליות גיאוגרפית וחברתית וחזרה לדיון בשפה האדריכלית האוטונומית בעבודתם של קבוצת ה-Whites, והקמתו של ה-Institute for Architecture & Urban Studies. הבנייתו של מושג הדה-קונסטרוקציה בארכיטקטורה בתערוכה ב-MoMA, כהמשך להתעסקות המורפולוגית וכקריאה לאוטונומיה של התחום. אישים מרכזיים: אלדו רוס, אייזנמן, היידוק, מאייר, גוואת'מי, גרייבס, מארק ויגלי, ג'ונסון, זאהה חדיד, פרנק גרי, ליבסקינד, קופ-הימבלבלאו, טשומי, קולהאס.

Morality and its Discontent – חטיבה 09

הבניית המיתוס האקולוגי, מוסר סביבתי ומוסר חברתי

על אקולוגיה וקיימות, על ועל סוגיות של שימור העבר הלאומי והמקומי בעידן הגלובאלי; בחינת מחוזות חדשים להתבוננות אדריכלית – בין עיר לכפר; ואדריכלות כטקטיקה – על פתרון בעיות עולם "מתפתח" תוך התבססות על התערבות קטנה ומקומית. אישים מרכזיים: בקמיניסטר פולר, פאולו סולרי, סטוארט ברנד, אדריכלות מידע

על העיסוק הצורני סביב דיגיטציה – החל בעבודתם של פולר ודוקסיאדיס והשפעתו של טיילור, דרך הקיברנטיקה של שנות ה-50, פיתוח GIS, ועליית מושג ה-big data / data. בחינת העיסוק במידע ואינפורמציה כמקור השראה, כלי ייצוג ומיפוי, מקור ביסוס מדעי של מחקר אדריכלי, וככלי כלכלי ושיווקי. אישים מרכזיים: טיילור, פולר, דוקסיאדיס, מקלוהן, נורברט וינר, סטנפורד בר, קבוצת המחקר של חברת בל, DARPA, סטוארט ברנד, MIT Media Lab, MVRDV.

Koolworld

רם קולהאס כ-object lesson למודרניות בסוף המאה ה-20. פריסת עבודתו לאורך השנים וסקירת תערוכתו לביאנלה ה-14 בונציה כסיכום לנושאי הקורס; ובחינה של השפעתו על התפתחותם של נושאי עניין חדשים באדריכלות בסוף המאה ה-20 דרך עבודתם של תלמידיו ויוצאי משרדו. אישים מרכזיים: Zaha Hadid, Sauerbruch, Neutelings, MVRDV, FOA, Xavier De Geyer, Bjark Ingels, REX.

ביבליוגרפיה לפי חטיבות נושאים:

חטיבה 01 – טבע, תעשייה, וצורה אדריכלית

- Benjamin, Walter. "The Flâneur" in The Arcades Project. Translated by Howard Eiland, and Kevin McLaughlin. Cambridge, MA: The Belknap Press, 1999.
- Bennett, Tony. The Birth of the Museum. London ; New York : Routledge, 1995.
- Elsner, John. "A Collector's Model of Desire; The House and Museum of Sir John Soane." In The Cultures of Collecting. Edited by John Elsner, and Roger Cardinal. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1994.
- Laugier, Marc-Antoine. An Essay on Architecture. Translated by Wolfgang and Anni Herrmann. Los Angeles: Hennessey & Ingalls, 1977.
- Gideon, Siegfried. Mechanization Takes Command. New York: Norton, 1975.
- Giedion, Sigfried. Building in France, Building in Iron, Building in Ferroconcrete. Introduction by Sokratis Georgiadis. Santa Monica, CA: The Getty Center, 1995.

חטיבה 02 – מפנה המאה ומשברים תרבותיים

- לוס, אדולף. "קישוט ופשע." דיבור לריק, למרות הכל: מבחר מאמרים. תל אביב: בבל, 2003. עמ' 210-201.
- צבי, ברונו. "סימטריה ודיסוננס." שפה מודרנית לאדריכלות. תל אביב: מסדה, 1982. עמ' 31-23.
- Risselda, Max, Ed. Raumplan Versus Plan Libre: Adolf Loos and Le Corbusier, 1919-1930. New York: Rizzoli, 1989.

חטיבה 03 – אידיאולוגיה ומהפכה – לפני ואחרי המלחמה הגדולה

- לה קורבוזיה. "ארכיטקטורה או מהפכה." לקראת ארכיטקטורה. תל אביב: בבל, 2007. עמ' 243-225.
- Sant'Elia, Antonio. "Manifest of Futurist Architecture." In: Ulrich Conrads, ed. Programs and Manifestoes on 20th-Century Architecture, Mass: MIT Press, 1970. pp. 34-38.

חטיבה 04 – סינתזה

- לה קורבוזיה. "בתים סדרתיים." לקראת ארכיטקטורה. תל אביב: בבל, 2007. עמ' 224-184.
- לה קורבוזיה. "מדריך למגורים." לקראת ארכיטקטורה. תל אביב: בבל, 2007. עמ' 96.
- Eisenman, Peter. "miMISes READING: does not mean A THING" in RE:WORKING EISENMAN. London: Academy Editions, 1993
- Van der Rohe, Mies. "With Infinite Slowness Arises the Great Form," in Joan Ockman and Edward Eigen (eds.), Architecture Culture 1943- 1968, New York: Rizzoli, 1993. pp. 163-166.

חטיבה 05 – אדריכלות ומדינה

- CIAM, "La Sarraz Declaration." In: Ulrich Conrads, ed. Programs and Manifestoes on 20th-Century Architecture, Mass: MIT Press, 1970. P. 109-114.
- CIAM, "Charters of Athens: Tenents." In: Ulrich Conrads, ed. Programs and Manifestoes on 20th-Century Architecture, Mass: MIT Press, 1970. P.137-145.
- Le Corbusier. "A Contemporary City" . In The City of Tomorrow and its Planning, 1929. Reprinted in The City Reader, 2nd edition by Richard LeGates & Frederci Stout. New York, Routledge, 2000. pp.336-343.

חטיבה 06 - Pax Americana

ג'יין ג'יקובס. מותן וחייהן של ערים אמריקאיות גדולות (1961), תל-אביב: בבל, 2008. עמ' 194-185.

Albrecht, Donald, Ed. World War II and the American Dream. Cambridge, MA: MIT Press / National Building Museum, Washington DC, 1995.

Bergdoll, Barry. "Home Delivery: Viscidities of a Modernist Dream from Taylorized Serial Production to Digital Customization." In Home Delivery: Fabricating the Modern Dwelling, by Barry Bergdoll and Peter Christensen, edited by Ron Broadhurst. New York: Museum of Modern Art, 2008.

Colomina, Beatriz. Domesticity at War. Barcelona: Actar, 2006.

J.L. Sert, F. Leger, S. Gidion, "Nine Points on Monumentality", in Joan Ockman and Edward Eigen (eds.), Architecture Culture 1943- 1968, New York: Rizzoli, 1993. pp. 27- 30.

Smithson, Alison and Team10. Team 10 Primer, Cambridge: MIT Press, 1968. pp. 20-23.

חטיבה 07 - פירוק האובייקט

אפרת צבי. "ברוטליזם" בתוך: הפרויקט הישראלי: בניה ואדריכלות, 1948-1973, תל-אביב: מוזיאון תל-אביב לאמנות, 2004. עמ' 195-189.

בנהאם ריינר. "מתוך 'בראשית היה המונח'", (1966) בתוך: הפרויקט הישראלי: בניה ואדריכלות, 1948-1973, תל-אביב: מוזיאון תל-אביב לאמנות, 2004. עמ' 210-208.

ויטקובר, רודולף. "ההינתקות מחוקי הפרופורציה ההרמונית בארכיטקטורה." עקרונות הארכיטקטורה בעידן ההומניזם. תל אביב: רסלינג, 2010. עמ' 302-287.

Banham, Reyner. "Megayear 1964." In Megastructure : Urban Futures of the Recent Past. London : Thames and Hudson, 1976.

Foster, Hal, and Benjamin H.D Buchloh. The Independent Group. Cambridge: MIT Press, 2000.

Friedman, Yona. "Program of Mobile Urbanism," in Architecture Culture. pp. 273-275.

Lichtenstein, Claude, and Thomas Schregenerberger. As Found: The Discovery of the Ordinary. Baden, Switzerland: Lars Müller, 2001.

Robbins, David. The Independent Group: Postwar Britain and the Aesthetics of Plenty. Cambridge: MIT Press, 1990.

Superstudio: "The Continuous Monument" (1969); Archizoom Associates: "No-Stop City" (1969-72) All in Máčel, Otaker and Martin Van Schaik, eds., Exit Utopia. London: Prestel, 2005.

Tange, Kenzo. A Plan for Tokyo, 1960: Toward a Structural Reorganization." In Architecture Culture. pp. 325-334

Wigley, Mark. Constant's New Babylon: The Hyper-Architecture of Desire. Rotterdam: Witte de With / 010 Publishers, 1998.

חטיבה 08 - סתירות ומורכבויות

ג'יימסון, פרדריק. "פרק 5: הפוסטמודרניזם והעיר." בתוך פוסטמודרניזם או ההיגיון התרבותי של הקפיטליזם המאוחר (1990). תל-אביב: בבל, 2008. עמ' 89-79.

ונטורי, רוברט, דניז סקוט בראון, סטיבן אייזנאוור. "ארכיטקטורה מכוערת ושגרתית או הבקתה המקושטת"; "תקדימים היסטוריים ותקדימים אחרים: לקראת ארכיטקטורה ישנה." בתוך: ללמוד מלאס וגאס (1972), תל-אביב: בבל, 2008. עמ' 172-130.

מקלוהן, מרשל. "המדיום הוא המסר", בתוך: להבין את המדיה, תרגמה מאנגלית: עידית שורר, תל-אביב: בבל, 2003. עמ' 30-13.

Frampton, Kenneth. "Critical Regionalism: Modern Architecture and Cultural Identity." In Modern Architecture: A critical History, New York: Oxford University Press, 1980. pp. 314- 327.

Hays, Michael. "Oppositions of Autonomy and History." In Oppositions Reader, New York: Princeton Architectural Press, 1998. pp. 9-15

Johnson, Philip and Mark Wigley, "Preface," and "Deconstructivist Architecture." In Johnson and Wigley, eds., Deconstructivist Architecture, Boston: Little, Brown and Co., 1988. pp. 7-20.

Rowe, Colin. "Introduction to Five Architects," In Hays, Architecture Theory. pp. 72-84.

Rudofsky, Bernard. Architecture Without Architects. New-York: Doubleday & Company, 1964.

Venturi, Robert. Complexity and Contradiction in Architecture, New York: Museum of Modern Art, 1966.

חטיבה 09 - Morality and its Discontent

Allen, Stan. "Infrastructural Urbanism," and "Field Conditions," in Points and Lines: Diagrams and Projects for the City. New York: Princeton Architectural Press, 1999. pp. 46-103.

Anker, Peder. "Buckminster Fuller as Captain of Spaceship Earth," In From Bauhaus to Ecohouse: a history of ecological design. Baton Rouge : Louisiana State University Press, 2010. pp. 68-82.

Banham, Reyner. "A Home Is Not a House." In Joan Ockman and Edward Eigen, eds., Architecture Culture 1943- 1968, New York: Rizzoli, 1996. pp. 371- 378.

Castells, Manuel. "Globalization, Flows and Identity: The New Challenges of Design." In William S. Saunders (Ed.), Reflection on Architectural Practices in the Nineties, New York: Princeton Architectural Press, 1996. pp. 198- 205.

Corner, James. "Ecology and Landscape as Agents of Creativity," in George F. Thompson and Frederick R. Steiner, eds., Ecological Design and Planning. New York: Wiley, 1997. pp. 80-108.

Easterling, Keller. "Part 1." In Organization Space: Landscapes, Highways, and Houses in America. Cambridge: MIT Press, 2001. pp. 13-72.

Koolhaas, Rem. "Congestion without Matter," and "Whatever Happened to Urbanism?" In S,M,L,XL, New York: Monacelli Press, 1995.

Koolhaas, Rem. "Junk-Space." In Rem Koolhaas and Brendon McGetrick (eds.), Content / AMOMA. Köln: Taschen, 2004. pp. 162-171.

Meller, James, Ed. The Buckminster Fuller Reader. Harmondsworth, England: Penguin, 1972.

Reinhold, Martin. "The Organizational Complex: Cybernetics, Space, Discourse," Assemblage 37 (1998). pp. 98-127

Soleri, Paulo. Arcology: The City in the Image of Man. Cambridge, MA: MIT Press, 1969.

Waldheim, Charles. "Introduction: Landscape, Urban Order, and Structural Change." In Case: Lafayette Park Detroit, ed. C. Waldheim. Munich: Prestel, 2004. pp. 19-27.

Wigley Mark, "Network Fever", Grey Room 4, 2001. pp. 82-122.

05.09.15 **תאריך עדכון אחרון:**